

شیوه نامه اجرایی تأسیس واحدهای پژوهشی دانشگاه الزهراء(س)

مقدمه

به منظور بالا بردن کیفیت فعالیت‌های پژوهشی و اجرای هدفمند و مبتنی بر نیاز جامعه، شیوه نامه اجرایی تأسیس واحدهای پژوهشی دانشگاه الزهراء(س) بر اساس «آیین‌نامه تأسیس واحدهای پژوهشی در دانشگاه‌ها، مصوب ۱۳۹۷/۱۱/۷ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری» به شرح ذیل تنظیم شده است.

ماده ۱- اختصارات و تعاریف

۱-۱- دانشگاه: منظور دانشگاه الزهراء(س) است.

۱-۲- معاونت: منظور معاونت پژوهشی و فناوری دانشگاه است.

۱-۳- واحد پژوهشی: منظور آزمایشگاه تحقیقاتی، گروه پژوهشی، مرکز تحقیقات (پژوهشکده) است.

۱-۴- پژوهشگر شاخص: منظور عضو هیأت علمی شاغل/ بازنشسته دانشگاه با حداقل مرتبه دانشیاری است که دارای حداقل سه طرح پژوهشی که حداقل یکی از آنها خاتمه یافته و مورد تأیید باشد و سه مقاله علمی- پژوهشی در سه سال اخیر (برای رشته‌های علوم پایه و فنی مهندسی مقاله ISI و برای علوم انسانی، هنر و علوم ورزشی مقاله ISC) است. حداقل یک اختراع یا اکتشاف دارای تأییدیه از مراجع ذیصلاح می‌تواند جایگزین یک مقاله شود.

۱-۵- کمیته: منظور کمیته راهبردی و نظارت واحدهای پژوهشی است.

ماده ۲- اهداف ایجاد واحدهای پژوهشی

۲-۱- فعالیت‌های پژوهشی به سمت اولویت‌های پژوهشی و فناوری کشور.

۲-۲- ایجاد زمینه پژوهش‌های کلان و میان رشته‌ای.

۲-۳- ارتقای کیفیت و هم افزایی فعالیت‌های پژوهشی و فناوری برای تحقق اهداف برنامه‌های راهبردی مصوب.

۲-۴- استفاده بهینه از نیروی انسانی متخصص برای تشکیل گروه‌های پژوهشی کارآمد.

۲-۵- بسترسازی مناسب برای هدایت پژوهش‌ها در راستای ایجاد فناوری به منظور پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه و کاربردی شدن دستاوردهای پژوهشی.

۲-۶- تنوع بخشی به منابع مالی دانشگاه با اولویت کسب ثروت از فعالیت‌های پژوهشی و فناوری.

۲-۷- ایجاد هم افزایی به منظور انجام پژوهش‌های بنیادین پایدار و ایجاد دانش در یک یا چند حوزه.

۲-۸- بسترسازی جهت ایجاد قطب‌های علمی.

ماده ۳- انواع واحدهای پژوهشی

۳-۱- آزمایشگاه تحقیقاتی/گروه پژوهشی: هردو عنوان مفهوم مشابه دارند، از لحاظ ساختاری در یک سطح اند و با تصمیم دانشگاه و متناسب با نوع فعالیت آن انتخاب می‌شوند.

۳-۱-۱- آزمایشگاه تحقیقاتی نوعی واحد پژوهشی است که شرایط، امکانات و زیرساخت‌های انجام یک یا چند برنامه پژوهشی را فراهم می‌کند و در آن چند عضو هیأت علمی با محوریت مسئله یا محصولی خاص به همراه پژوهشگران، پژوهشگران ارشد دکتری و پسا دکتری و دانشجویان تحصیلات تکمیلی فعالیت می‌کنند.

۳-۱-۲- گروه پژوهشی در حوزه‌های مختلف علوم با همکاری گروهی از اعضای هیأت علمی با پژوهشگران یک یا چند دانشکده برای اجرای برنامه‌ای با موضوعی پژوهشی تأسیس می‌شود.

۲-۳- مرکز تحقیقات (پژوهشکده): نوعی واحد پژوهشی با ماهیت بین رشته‌ای یا بین دانشکده‌ای است که از دو یا چند آزمایشگاه تحقیقاتی/گروه پژوهشی تشکیل می‌شود و بر اساس یک یا چند برنامه پژوهشی فعالیت می‌کند این نوع واحد پژوهشی با مشارکت دانشگاه با سایر دانشگاه‌ها و دستگاه‌های اجرایی نیز ایجاد می‌شود.

تبصره ۱- واحدهای پژوهشی یا به صورت مستقل با مدت زمان محدود با هدف فراهم کردن بسترهای لازم به منظور انجام طرح‌های پژوهشی تقاضا محور و اجرای برنامه‌های راهبردی و مأموریت‌های پژوهشی دانشگاه ایجاد می‌شوند و اعتبار مورد نیاز آنها برای انجام این قبیل فعالیت‌ها در قالب روال معمول طرح‌های پژوهشی تأمین می‌شود یا به صورت مشترک با دستگاه‌های اجرایی، نهادها و موسسات عمومی دولتی و غیردولتی و با هدف پاسخ‌گویی به نیازهای پژوهشی آنها شکل می‌گیرند. در این حالت، اعتبارات مورد نیاز برای راه اندازی و اجرای طرح‌ها در قالب موافقت‌نامه و قرارداد همکاری به صورت مشارکتی به تأمین منابع مالی از سوی دستگاه اجرایی و ارائه خدمات علمی از سوی دانشگاه فراهم می‌شود.

تبصره ۲- هرگونه عقد قرارداد واحدهای پژوهشی با سایر دستگاه‌ها، از طریق معاونت انجام می‌شود.

ماده ۴- شرایط تأسیس واحدهای پژوهشی

۴-۱- ارائه برنامه پژوهشی توجیه پذیر در زمینه فعالیت واحد پژوهشی مبتنی بر اسناد بالا دستی، نیازهای استانی، ملی و منطقه ای، بین المللی و آینده نگرانه.

۴-۲- ارائه برنامه اجرایی دقیق برای جذب نیروی انسانی، امکانات مالی، کالبدی و تجهیزاتی و فناوری لازم.

۴-۳- معرفی حداقل پنج پژوهشگر مرتبط با موضوع پژوهشی در هر واحد پژوهشی شامل یک پژوهشگر شاخص، حداقل دو نفر عضو هیات علمی با مرتبه علمی حداقل استادیاری از میان اعضای هیأت علمی شاغل/بازنشسته دانشگاه با یا سایر دانشگاه‌ها و دو نفر از کارشناسان دانشگاه با مدرک تحصیلی حداقل کارشناسی ارشد.

تبصره ۱- در هر آزمایشگاه تحقیقاتی/گروه پژوهشی لازم است که یک پژوهشگر شاخص حضور داشته باشد. هر پژوهشگر شاخص تنها می‌تواند در یک آزمایشگاه تحقیقاتی/گروه پژوهشی به عنوان عضو شاخص محسوب شود و عضویت در یک گروه دیگر بلامانع است و سایر پژوهشگران فقط در یک گروه می‌توانند عضویت داشته باشند.

تبصره ۲- در شرایط خاص کارشناسان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی با سابقه «۱۰» سال کار مرتبط با تشخیص معاونت می‌تواند جایگزین کارشناس دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد شود.

تبصره ۳- برای سایر پژوهشگران عضو هیأت علمی شاغل/بازنشسته دانشگاهی، ارائه سه مقاله علمی - پژوهشی در سه سال اخیر (برای رشته های علوم پایه و فنی مهندسی مقاله ISI و برای علوم انسانی، هنر و علوم ورزشی مقاله ISC) الزامی است. حداقل یک اختراع یا اکتشاف دارای تأییدیه از مراجع ذی صلاح می‌تواند جایگزین یک مقاله شود.

تبصره ۴- اگر طرح پژوهشی در چارچوب یک طرح کلان ملی انجام شده باشد، به تشخیص معاونت، تا سقف سه طرح معادل سازی می‌شود و چنانچه بخشی از طرح کلان ملی توسط عضو هیأت علمی صورت پذیرد به تشخیص معاونت تا سقف دو طرح معادل سازی می‌شود.

تبصره ۵- برای مرکز تحقیقات (پژوهشکده)، هریک از گروه‌های مرکز باید شرایط بند ۴-۳ را دارا باشند و این شرایط الزامی است.

ماده ۵- مراحل تأسیس آزمایشگاه تحقیقاتی / گروه پژوهشی

۵-۱- تکمیل کاربرگ مربوط توسط متقاضی و ارائه به شورای پژوهشی دانشکده/پژوهشکده به همراه مدارک لازم.

۵-۲- بررسی تقاضای تأسیس آزمایشگاه تحقیقاتی/گروه پژوهشی در شورای پژوهشی دانشکده/پژوهشکده.

۵-۳- در صورت موافقت شورای پژوهشی دانشکده/ پژوهشکده، ارسال تقاضای تاسیس به معاونت از سوی رئیس دانشکده/ پژوهشکده.

۵-۴- بررسی تقاضا در کمیته.

۵-۵- بررسی تقاضا پس از تایید کمیته در هیأت رئیسه دانشگاه.

۵-۶- پس از موافقت هیأت رئیسه دانشگاه، صدور مجوز توسط معاونت برای مدت یک سال.

تبصره ۵- تمدید مجوز واحد پژوهشی منوط به ارزشیابی فعالیت آن در سال قبل می‌باشد و این ارزشیابی توسط کمیته انجام می‌شود.

ماده ۶- مراحل تأسیس مرکز تحقیقات / پژوهشکده

۶-۱- تکمیل کار برگ مربوط توسط متقاضی و ارائه به معاونت.

۶-۲- بررسی تقاضا در کمیته

۶-۳- بررسی تقاضا پس از تایید کمیته در هیأت رئیسه دانشگاه.

۶-۴- پس از موافقت هیأت رئیسه دانشگاه، صدور مجوز توسط معاونت برای مدت یک سال.

تبصره ۵- تمدید مجوز واحد پژوهشی منوط به ارزشیابی فعالیت آن در سال قبل می‌باشد و این ارزشیابی توسط کمیته انجام می‌شود.

ماده ۷- امور مالی واحدهای پژوهشی تقاضامحور

واحدهای پژوهشی تقاضا محور بوده و به صورت خود گردان اداره می‌شوند. منابع مالی این واحدها عبارتند از:

۷-۱- درآمد حاصل از قراردادهای پژوهشی و خدماتی.

۷-۲- درآمد حاصل از ارائه خدمات آزمایشگاهی و مشاوره‌ای.

۷-۳- درآمد حاصل از برگزاری همایش‌ها و کارگاه‌های پژوهشی.

۷-۴- درآمد حاصل از انتشارات علمی.

۷-۵- کمک‌های نقدی و غیرنقدی افراد حقیقی و حقوقی.

تبصره ۱- کلیه درآمدهای واحد پژوهشی باید به حساب درآمدهای اختصاصی دانشگاه واریز شود و پس از کسر حق بالاسری دانشگاه در اختیار واحد پژوهشی قرار گیرد.

تبصره ۲- حق بالاسری دانشگاه سالانه با توجه به فعالیت واحد پژوهشی توسط هیأت رئیسه دانشگاه تعیین می‌شود.

تبصره ۳- گزینش اساتید عضو واحد پژوهشی یا همکار طبق شیوه‌نامه گزینش می‌تواند در واحدهای پژوهشی استفاده شود.

تبصره ۴- هرگونه عقد قرارداد واحدهای پژوهشی با سایر دستگاه‌ها، با امضای مشترک واحد پژوهشی، معاونت، ناظر و دستگاه متقاضی انجام می‌شود.

ماده ۸- هزینه‌های واحد پژوهشی

از جمله هزینه‌های واحد پژوهشی به شرح زیر است :

الف- حق الزحمه نیروی انسانی که برای پیشبرد اهداف واحد پژوهشی است.

ب- خرید تجهیزات مورد نیاز.

ج- انجام هزینه‌های جاری.

د- اعطای گزینش پژوهشی و حمایت از پروژه‌ها، پایان نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی.

ه- انجام هزینه خدمات آزمایشگاهی.

تبصره ۱- با توجه به خودگردان بودن واحدهای پژوهشی، تأمین بودجه‌های مورد نیاز برای حق الزحمه پژوهشگران و سایر نیروها باید از محل درآمدهای واحد پژوهشی تأمین شود.

تبصره ۲- نحوه هزینه کرد واحدهای پژوهشی تابع آیین نامه مالی معاملات دانشگاه است.

تبصره ۳- به‌کارگیری نیروهای انسانی در واحد پژوهشی به تشخیص و تصویب شورای آن واحد بدون ایجاد هرگونه تعهد بکارگیری و استخدام برای دانشگاه و صرفاً برای اجرای پروژه‌ها می‌باشد و باید به تأیید معاون پژوهش و فناوری دانشگاه برسد.

تبصره ۴- کلیه اموال و تجهیزاتی که از محل منابع مالی ماده «۷» این شیوه نامه خریداری می‌شود متعلق به دانشگاه است.

ماده ۹- رئیس واحد پژوهشی

رئیس واحد پژوهشی، از میان اعضای هیات علمی دانشگاه با حکم معاون پژوهش و فناوری دانشگاه برای مدت دو سال منصوب می‌شود.

ماده ۱۰- وظایف و اختیارات رئیس واحد پژوهشی

- ۱-۱۰- اداره و هدایت امور واحد پژوهشی و نظارت بر حسن اجرای فعالیت آن در چارچوب ضوابط و مقررات دانشگاه.
- ۲-۱۰- امضای اسناد مالی و اداری و قراردادهای در چارچوب ضوابط و مقررات دانشگاه به تشخیص هیأت رئیسه دانشگاه.
- ۳-۱۰- برگزاری منظم جلسات شورای پژوهشی واحد و ارسال صورتجلسات به معاونت.
- ۴-۱۰- ارائه گزارش عملکرد سالانه فعالیت واحد پژوهشی به معاونت شامل بخش درآمدی، هزینه‌ای و فعالیت‌ها به تفکیک مندرج در ماده «۷» این شیوه نامه.
- ۵-۱۰- ایجاد بستر مناسب جهت همکاری با مراکز پژوهشی و فناوری داخل و خارج از کشور در چارچوب مقررات دانشگاه.
- ۶-۱۰- تلاش برای تأمین منابع مالی واحد پژوهشی.

ماده ۱۱- ترکیب شورای واحدهای پژوهشی

- ۱-۱۱- اعضای شورای گروه پژوهشی / آزمایشگاه تحقیقاتی متشکل از همه اعضای گروه است.
- ۲-۱۱- اعضای شورای مرکز تحقیقات (پژوهشکده)، متشکل از «رئیس مرکز»، «مسئولین گروه‌های پژوهشی» و حداکثر «۲» نفر از هر گروه پژوهشی به پیشنهاد شورای گروه پژوهشی است.

ماده ۱۲- وظایف و اختیارات شورای واحد پژوهشی

- ۱-۱۲- تعیین خط مشی و تدوین برنامه راهبردی واحد پژوهشی بر اساس اهداف تعیین شده.
- ۲-۱۲- تصویب و نظارت بر کیفیت و حسن اجرای طرح‌های پژوهشی.
- ۳-۱۲- مدیریت و نظارت بر محتوای پایان‌نامه‌ها و رساله‌های مقاطع تحصیلات تکمیلی (اعم از آموزشی، پژوهشی یا پژوهش محور) و دوره‌های پس‌دکتری که مورد حمایت واحد پژوهشی قرار گرفته‌اند.
- ۴-۱۲- نظارت و تصویب نیازهای مالی، اداری، تجهیزاتی، انتشاراتی و پژوهشی واحد و نظایر آن.

ماده ۱۳- اعضای کمیته راهبردی و نظارت واحدهای پژوهشی

- ۱-۱۳- معاون پژوهشی و فناوری دانشگاه (رئیس کمیته).
- ۲-۱۳- مدیر پژوهشی دانشگاه (دبیر کمیته).

۱۳-۳- مدیر فناوری دانشگاه/ رئیس ارتباط با صنعت.

۱۳-۴- سه نفر از معاونین پژوهشی دانشکده‌ها با انتخاب و حکم معاون پژوهشی و فناوری دانشگاه برای مدت دو سال.

۱۳-۵- یک عضو هیأت علمی و صاحب نظر به انتخاب و حکم معاون پژوهشی و فناوری دانشگاه حسب مورد (شناور).

تبصره ۵- انتخاب مجدد اعضای ردیف‌های «۴» و «۵» این ماده بلامانع است

ماده ۱۴- وظایف و اختیارات کمیته واحد پژوهشی

۱۴-۱- تعیین خط مشی و سیاستگذاری در خصوص واحدهای پژوهشی

۱۴-۲- بررسی تقاضای تأسیس واحدهای پژوهشی براساس مقررات

۱۴-۳- تعیین حد نصاب کارآمدی واحدهای پژوهشی

۱۴-۴- تعیین زمان‌های ارزیابی عملکرد واحدهای پژوهشی

۱۴-۵- کمک به ساماندهی واحدهای پژوهشی

۱۴-۶- بررسی انحلال واحد پژوهشی و ارائه پیشنهاد به شورای پژوهشی

۱۴-۷- نظارت بر عملکرد هر واحد پژوهشی

ماده ۱۵- معیارهای سنجش کارآمدی واحد پژوهشی

تعیین حد نصاب کارآمدی واحد پژوهشی در هر سال به عهده کمیته و براساس جداول زیر است:

الف	معیارهایی که سقف امتیاز آن مشخص است	حداکثر امتیاز	توضیحات
۱-۱۵	داشتن برنامه راهبردی کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت	۳	-----
۲-۱۵	ترجمه/ تألیف/ تصنیف کتاب	۱۵	طبق آیین‌نامه ارتقا
۳-۱۵	احداث و تجهیز واحد پژوهشی بدون حمایت مالی دانشگاه	۱۵	به ازای هر ۱۰۰ میلیون ریال یک امتیاز
۴-۱۵	راه اندازی آزمایشگاه و کارگاه	۲۰	طبق آیین‌نامه ارتقا
۵-۱۵	حمایت از پایان‌نامه‌های دانشجویان دکتری تخصصی و کارشناسی‌ارشد دانشگاه	۵	به ازای هر ۵ میلیون ریال یک امتیاز
۶-۱۵	انعقاد تفاهم‌نامه و قرارداد همکاری با داخل و خارج دانشگاه	۱۵	-----
۷-۱۵	راه اندازی / انتشار مجله تخصصی مرتبط	۱۰	طبق آیین‌نامه ارتقا
۸-۱۵	برگزاری منظم جلسات شورای پژوهشی و اجرای مصوبات شورا	۲	-----
۹-۱۵	داشتن سایت فعال براساس معیارهای وب سنجی	۵	-----
۱۰-۱۵	همکاری با انجمن‌های علمی دانشجویی، تخصصی و صنفی	۵	طبق آیین‌نامه ارتقا
۱۱-۱۵	اقدامات عام المنفعه	۵	-----
ب	معیارهایی که امتیاز آن سقف ندارد	توضیحات	
۱۲-۱۵	طرح‌های پژوهشی و قراردادهای برون دانشگاهی از نظر تعداد و مبلغ قرارداد	طبق آیین‌نامه طرح‌های ارتباط با صنعت و جامعه	
۱۳-۱۵	مقالات نمایه شده در JCR، ISC و Scopus	طبق آیین‌نامه گزینش	
۱۴-۱۵	برگزاری کارگاه‌های آموزشی، پژوهشی	به ازای هر ده میلیون ریال درآمد یک امتیاز	
۱۵-۱۵	ارائه خدمات موضوع بند ۷-۲	به ازای هر ده میلیون ریال درآمد یک امتیاز	
۱۶-۱۵	برگزاری همایش‌های مرتبط با تخصص واحد پژوهشی یا مشارکت در همایش‌های برگزار شده بدون نیاز به حمایت مالی دانشگاه	-----	

۱۷-۱۵	اجرایی سازی تفاهم نامه منعقدده با مراکز مشابه در کشور، منطقه و در سطح بین الملل	به ازای هر تفاهم نامه تا ۱۵ امتیاز
۱۸-۱۵	فراهم کردن فرصت‌های شغلی بدون حمایت مالی دانشگاه	به ازای پرداخت به هر فرد (براساس میزان تحصیلات) تا ۲۰ امتیاز (ترجیحاً دانش آموختگان دانشگاه)
۱۹-۱۵	فراهم کردن بسترمناسب برای پذیرش و گذراندن دوره‌های پسادکتری بدون حمایت مالی دانشگاه	به ازای هر محقق پسا دکتری ۵ امتیاز
۲۰-۱۵	پنتت مورد تأیید مراجع ذیصلاح (داخلی / خارجی) مرتبط با فعالیت واحد پژوهشی	هر پنتت تا ۱۰ امتیاز
۲۱-۱۵	حمایت از فرصت مطالعاتی اعضای هیأت علمی دانشگاه و دانشجویان دکتری تخصصی	هر ۱۰۰ میلیون ریال یک امتیاز

تبصره ۵- به کتاب و مقالات مرتبط با موضوع فعالیت واحد پژوهشی که در آنها حمایت آن واحد پژوهشی ذکر شده باشد، امتیاز تعلق می‌گیرد.

ماده ۱۶- گزارش عملکرد

واحد پژوهشی موظف است گزارش عملکرد یکساله را طبق کاربرگ مورد تایید کمیته در مقاطع زمانی مورد نیاز که کمیته اعلام می‌کند، به معاونت ارسال نماید.

ماده ۱۷- انحلال فعالیت واحد

چنانچه پس از ارزیابی کمیته، عملکرد واحد پژوهشی در طول دو سال متوالی کمتر از حد نصاب اجرای ماموریت و برنامه مصوب واحد پژوهشی باشد یا مأموریت آن خاتمه یافته باشد با تأیید هیأت رئیسه دانشگاه فعالیت واحد پژوهشی لغو می‌شود.

ماده ۱۸- وظایف و تعهدات معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه

- ۱۸-۱- نظارت بر فعالیت واحدهای پژوهشی و ارزیابی آنها.
- ۱۸-۲- ایجاد بستر مناسب جهت ارتباط واحدهای پژوهشی با سایر سازمان‌ها، نهادها یا شرکت‌های خارج از دانشگاه.
- ۱۸-۳- اولویت دادن به واحدهای پژوهشی هنگام واگذاری طرح‌های پژوهشی که در قالب تفاهم‌نامه دانشگاه با وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها، نهادها یا شرکت‌های خارج از دانشگاه است.
- ۱۸-۴- اتخاذ سیاست‌های تشویقی در مورد واحد‌های پژوهشی فعال و حمایت از آنها.
- ۱۸-۵- معرفی و تقدیر از واحد پژوهشی برتر دانشگاه در مراسم سالانه هفته پژوهش و فناوری.
- ۱۸-۶- نظارت بر روابط واحدهای پژوهشی با دانشکده‌ها و بخش‌های تخصصی و حل مشکلات در صورت بروز اختلاف.

ماده ۱۹- هرگونه تغییر در مفاد این شیوه‌نامه به پیشنهاد شورای پژوهشی و فناوری دانشگاه و تصویب هیأت امنای پذیر است.

شرح موارد مسکوت و تفسیر آن به عهده هیأت رئیسه دانشگاه است.

ماده ۲۰- این شیوه‌نامه مشتمل بر یک مقدمه، ۲۰ ماده و ۲۰ تبصره در جلسه مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۲۸ هیأت امنای دانشگاه

به تصویب رسید و از تاریخ ۱۳۹۹/۰۱/۰۱ قابل اجرا است.